

ОЦІНКА РІВНЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ

Постановка проблеми. Сучасні умови господарювання, до яких, перш за все, слід віднести підвищення економічного потенціалу суспільства, при якому закономірно зростає роль вищих органів фінансового контролю та результативності їх діяльності, сприяють розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм. Його розвиток дає можливість здійснювати контроль за використанням бюджетних коштів, виявляти недоліки щодо їх використання та усувати виявлені відхилення. Тому державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм відіграє важливу роль в процесі ефективного використання бюджетних коштів. Він дозволяє оцінити ступінь досягнення запланованих результатів і надати пропозиції щодо ефективного використання фінансових ресурсів.

Виходячи з цього виникає гостра необхідність в оцінці стану його розвитку та розробці і прийнятті комплексу заходів щодо вдосконалення проведення державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанню розвитку державного аудиту виконання бюджетних програм присвячено багато праць вчених та практиків. Так, проблемам упровадження внутрішнього та зовнішнього державного аудиту присвячені праці таких вітчизняних вчених як І. К. Дрозд [3], В.Ф. Максимової [4], І.Ю. Чумакової [8] та інших. Теоретико-методичні засади державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм висвітлені в

працях таких вітчизняних вчених як Л.В. Дікань [2], В.В. Бурцев [1], О.А. Шевчук [10], Л.В. Сухаревої [6], А.В. Хмельков [7], Ю.Б. Слободяник [5] та багатьох інших. Проте й досі залишаються відкритими питання оцінки рівня його розвитку, що й обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка методичного підходу до оцінки рівня розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм

Виклад основного матеріалу. В результаті проведеного дослідження визначено, ефективність держави багато в чому залежить від того, як воно розпоряджається фінансовими і матеріальними ресурсами, які суспільство довірило йому в управління. Ось чому сучасний етап реформування державних фінансів супроводжується розвитком державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм, який дозволяє контролювати не тільки цільовий характер державних витрат, але і оцінювати їх результативність.

В той же час зміни, що відбуваються в теоретико-методичних засадах державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм на кожному з етапів його розвитку потребують певної оцінки рівня його розвитку. Це дозволить не тільки визначити його ефективність чи результативність, а в цілому сформує уявлення про зміну у філософії контролю та дасть чітке бачення ступеня наближення методології державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм до міжнародних стандартів.

Що стосується оцінки рівня розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм, то варто зауважити, що автором під нею розуміється ступінь досягнення вектору розвитку, вона передбачає розрахунок комплексу показників. Тому автором пропонується методичний підхід, в основі якого лежить наступна послідовність оцінки рівня розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм (рис. 1).

- 1) обґрунтування показників оцінки рівня розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм;
- 2) оцінка рівня розвитку державного фінансового аудиту виконання

бюджетних програм за допомогою метода таксономії;

3) інтерпретація результатів оцінки рівня розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм.

Необхідно зауважити, що реалізація запропонованого методичного підходу дозволить: збільшити обґрунтованість та якість управлінських рішень щодо подальших напрямів розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм та підвищити його ефективність.

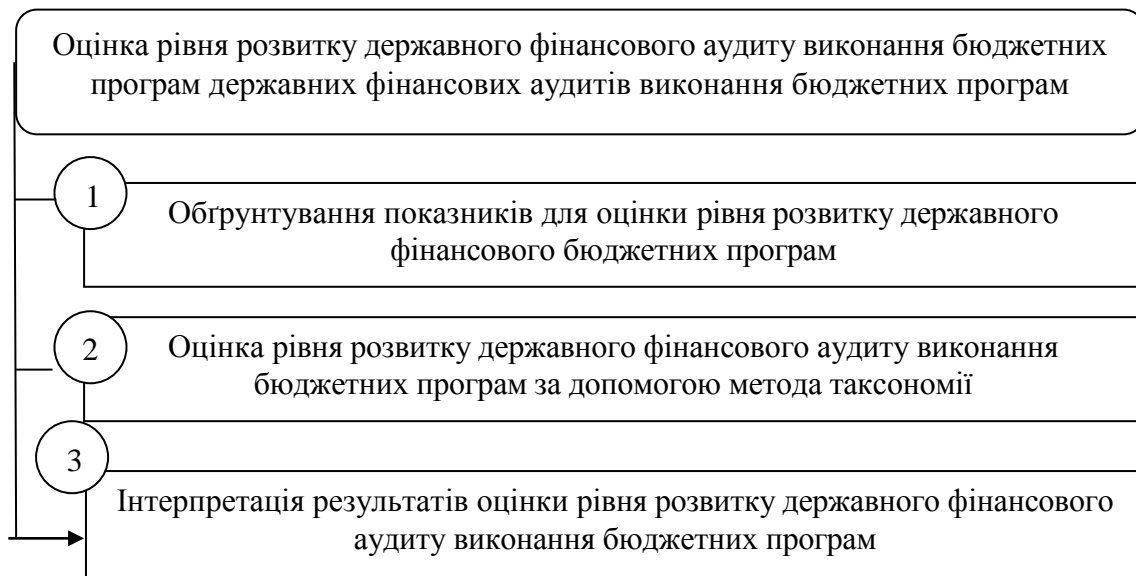

Рис. 1. Схема методичного підходу до оцінки рівня розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм

Оцінку рівня розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм проведемо по результатам діяльності Державної аудиторської служби України за 2011-2016 рр. за допомогою методу таксономії. Порядок розрахунку рівня розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм за допомогою метода таксономії наведений на рис. 2.

Як впливає з рис. 2, для оцінки рівня розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм, перш за все необхідно обґрунтувати показники такої оцінки. Автором було обґрунтовано 12 показників, які характеризують рівень розвитку державного фінансового аудиту виконання

бюджетних програм. До цих показників належать: питома вага державних фінансових аудитів виконання бюджетних програм в загальній кількості контрольних заходів; питома вага державних фінансових аудитів виконання бюджетних програм в загальній кількості державних фінансових аудитів; питома вага сум, виявлених державним фінансовим аудитом виконання бюджетних програм фінансових порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів в загальній сумі виявлених фінансових порушень; питома вага сум, усунутих фінансових порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, виявлених державним фінансовим аудитом виконання бюджетних програм в загальній сумі усунутих фінансових порушень; питома вага суми економічного ефекту від пропозицій за результатами державних фінансових аудитів виконанням бюджетних програм в сумі економічного ефекту від впровадження результатів державних фінансових аудитів; коефіцієнт розвитку державних аудиторів; коефіцієнт достатності кадрового забезпечення державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм; коефіцієнт залучення незалежних експертів до проведення державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм; коефіцієнта упровадження аудиторських рекомендацій за результатами державних фінансових аудитів виконання бюджетних програм; питома вага державних фінансових аудитів виконання бюджетних програм, планування яких проводиться з урахування вимог міжнародних стандартів в загальній кількості проведених державних фінансових аудитів виконання бюджетних програм; коефіцієнт дотримання строків проведення державних фінансових аудитів виконання бюджетних програм [9].

Після обґрунтування показників оцінки рівня розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм необхідно сформувати систему вихідних даних та стандартизувати її.

Для побудови системи вихідних даних автором були використані дані статистичних та аналітичних звітів Державної аудиторської служби України за 2011-2016 рр.

Розрахунки таксономічного показника робилися в пакеті MS Excel.

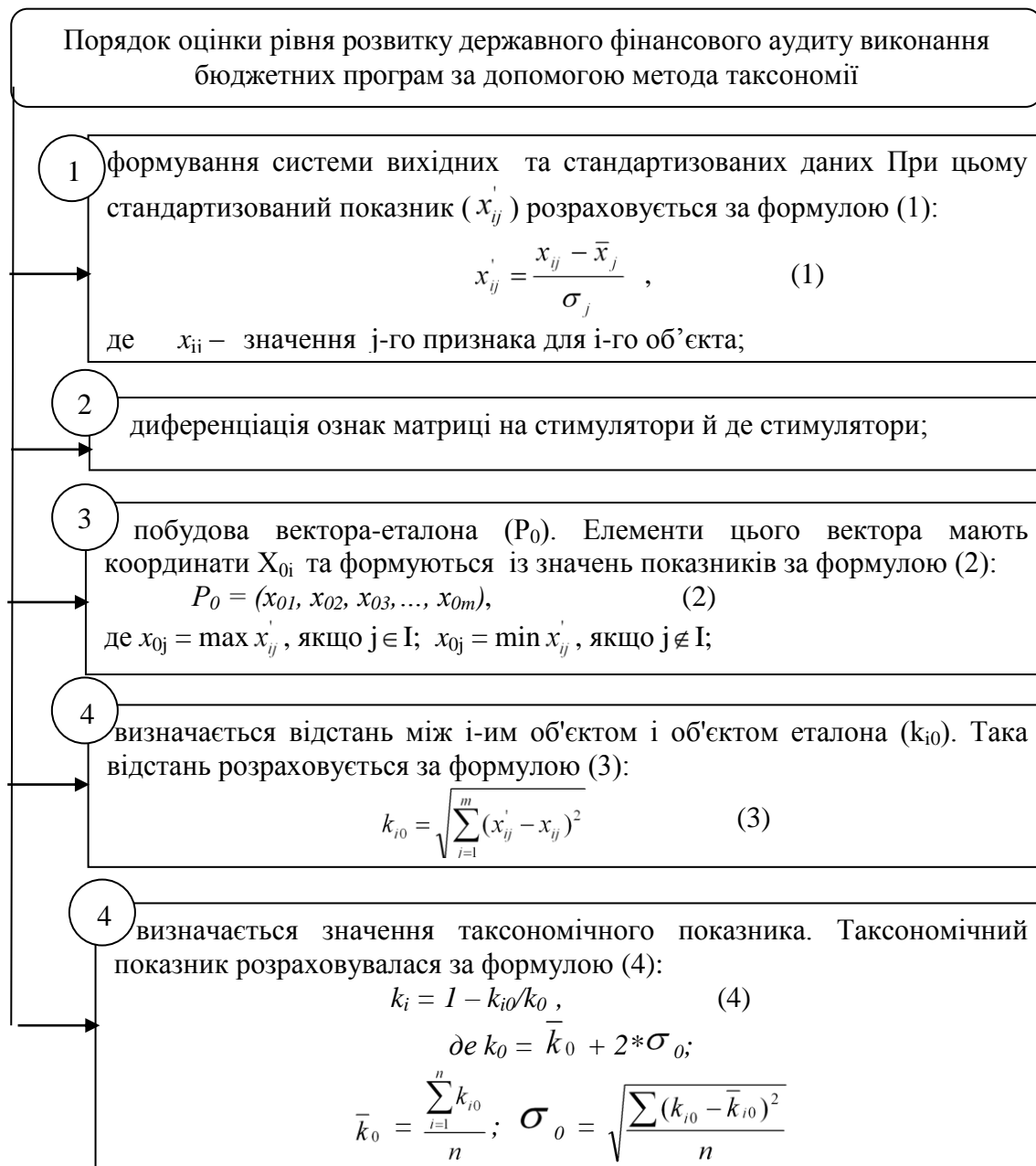

Рис. 2. Порядок розрахунку рівня розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм за допомогою метода таксономії

Система вихідних даних наведена в табл. 1.

Для визначення стандартизованих даних були розраховані середнє значення, дисперсія й середньоквадратичне відхилення для кожного показника в системі вихідних даних. При цьому стандартизований показник (x'_{ij})

розраховувався по формулі (5):

$$x'_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{\sigma_j}, \quad (5)$$

де x_{ij} – значення j -го признака для i -го об'єкта;

\bar{x}_j - середньоарифметичне значення j -го признака;

σ_j - середньоквадратичне відхилення j -го признака.

Таблиця 1

Система вихідних даних для оцінки рівня розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм методом таксономії

Показник	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	2	3	4	5	6	7
питома вага ДФАВБП загальній кількості контрольних заходів	0,0039	0,0040	0,0054	0,0013	0,0060	0,0071
питома вага ДФАВБП в загальній кількості державних фінансових аудитів	0,1933	0,2135	0,2482	0,1422	0,1727	0,1557
коефіцієнт виконання плану ДФАВБП	0,9630	0,9268	1,0000	0,9394	1,0435	0,9500
питома вага сум, виявлених ДФАВБП фінансових порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів в загальній сумі виявлених фінансових порушень	0,0039	0,0040	0,0054	0,0019	0,0060	0,0071

питома вага сум, усунутих фінансових порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, виявлених ДФАВБП в загальній сумі усунутих фінансових порушень	0,0039	0,0040	0,0054	0,0040	0,0060	0,0071
питома вага суми економічного ефекту від пропозицій за результатами ДФАВБП в сумі економічного ефекту від впровадження результатів державних фінансових аудитів	0,0001	0,0001	0,0002	0,0001	0,0003	0,0004
коефіцієнт розвитку державних аудиторів	0,8253	0,8705	0,5796	0,5942	0,5834	0,5566
коефіцієнт достатності кадрового забезпечення ДФАВБП	0,8161	0,8785	0,8594	0,7346	0,7691	0,8197
коефіцієнт залучення незалежних експертів до проведення державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм ДФАВБП	0,6538	0,4737	0,6286	0,4516	0,2083	0,1053
коефіцієнт упровадження аудиторських рекомендацій за результатами ДФАВБП	0,0039	0,0040	0,0054	0,0013	0,0060	0,0071

питома вага ДФАВБП, планування яких проводиться з урахування вимог міжнародних стандартів в загальній кількості проведених ДФАВБП	0,0000	0,0000	0,0286	0,0323	0,1667	0,2105
коефіцієнт дотримання строків проведення ДФАВБП	0,8846	0,7895	0,8000	0,7742	0,8333	0,8947

Після стандартизації даних ознаки матриці диференціювалися на стимулятори й дестимулятори. Основою такого розподілу був характерний вплив кожного з індикаторів на рівень розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм. У даному випадку всі показники є стимуляторами.

На наступному етапі оцінки рівня розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм провадилася побудова вектора-еталона (P_0). Для цього, як випливає з рис. 2, зі значень ознак матриці відбиралися найбільші та найменші значення в залежності від того, чи є показник стимулятором, чи дестимулятором відповідно. Після чого визначалася відстань між i -им об'єктом і об'єктом еталона (k_{i0}).

Останнім етапом оцінки рівня розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм було визначення значення таксономічного показника (рис.2).

Динаміка таксономічного показника, що визначає рівень розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм. Наведений на рис. 3.

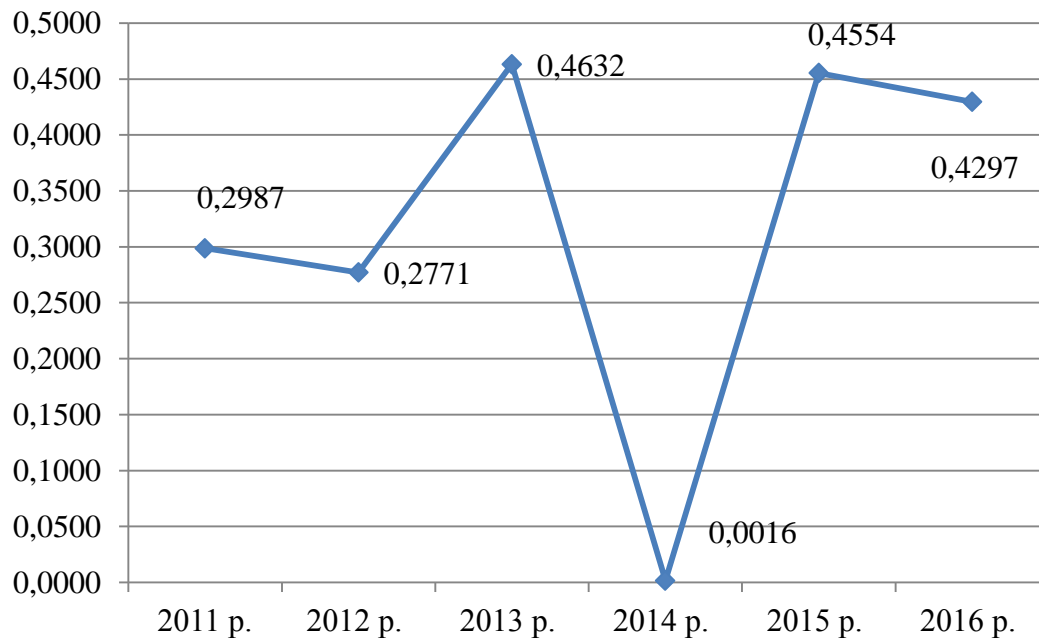

Рис.3. Динаміка таксономічного показника, що визначає рівень розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм за 2011-2016 рр.

Аналізуючи динаміку таксономічного показника, що визначає рівень розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм за 2011-2016 рр., наведену на рис 3., доцільно звернути увагу, що у 2014 році спостерігається стрімке його падіння. На думку автора, пояснюється це тим, що саме у цьому році проводилася велика кількість контрольних заходів, а саме перевірок державних закупівель, тому найбільша части виявлених та усунутих фінансових порушень, а також запропонованих та врахованих рекомендації приходилась саме на цю форму державного фінансового контролю.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином автором розроблено методичний підхід до оцінки рівня розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм. В подальших дослідженнях планується розробити механізм розвитку державного фінансового аудиту бюджетних програм.

Бібліографічний список

1. Бурцев В.В. Организация системы государственного финансового контроля Российской Федерации / В.В. Бурцев. – М., 2002. – 496 с.
2. Дікань Л. В. Контроль в бюджетних установах : підручник / Л. В. Дікань. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2013. – 292 с.
3. Дрозд І.К. Контроль економічних систем / І.К. Дрозд. – К. : Імекс-ЛТД, 2004. -312 с.
4. Максимова В.Ф. Внутрішній контроль економічної діяльності промислового підприємства – системний підхід до розвитку / В.Ф. Максимова. – К. : АВРІО, 2005. – 264 с.
5. Слободяник Ю.Б. Формування системи державного аудиту в Україні [Текст] : монографія / Ю.Б. Слободяник. – Суми : ФОП Наталуха А.С., 2014. – 321 с.
6. Сухарева Л.О. Державний аудит ефективності: системність, організація, методика : монографія / Л. О. Сухарева, Т. В. Федченко. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. -289 с.
7. Хмельков А.В. Формування цілісної системи державного фінансового контролю в Україні : монографія / А.В. Хмельков. – Х. ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. – 292 с.
8. Чумакова І.Ю. Аудит ефективності у державному фінансову контролі зарубіжних країн / І. Ю. Чумакова // Фінанси України. – 2007. - № 8. – С. 137-146.
9. Шевченко І.О. Обґрунтування показників оцінки рівня розвитку державного фінансового аудита виконання бюджетних програм/ І.О. Шевченко / Ефективна економіка.-2017. с. 58-72
10. Шевчук О.А. Державний фінансовий контроль: питання теорії і практики : монографія / О.А. Шевчук. – К.: УБС НБУ, 2013. – 431 с.

References

1. Burtsev, V.V. (2002). "Orhanyzatsyia systemy hosudarstvennogo fynansovoho kontroliia Rosyyskoi Federatsyy", p 496.
2. Dikan, L. V.(2013). "Kontrol v biudzhetykh ustanovakh : pidruchnyk"? p. 292.
3. Drozd, I.K. (2004). "Kontrol ekonomichnykh system", p. 312.
4. Maksimova, V.F. (2005). "Vnutrishnii kontrol ekonomichnoi diialnosti promysloвого pidpriemstva – systemnyi pidkhid do rozvytku, p. 264.
5. Slobodianyuk, Yu.B. (2014). "Formuvannia systemy derzhavnoho audytu v Ukraini", . p. 321.
6. Sukhareva, L.O. (2013). "Derzhavnyi audyt efektyvnosti: systemnist, orhanizatsiia, metodyka", p.289.
7. Khmelkov, A.V. (2012). "Formuvannia tsilisnoi systemy derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini", p. 292.
8. Chumakova, I.Yu. (2007). "Audyty efektyvnosti u derzhavnomu finansovu kontroli zarubizhnykh krain", p. 137-146.
9. Shevchenko, I.O. (2017). "Obgruntuvannia pokaznykiv otsinky rivnia rozvytku derzhavnoho finansovoho audyta vykonannia biudzhetykh prohram", p. 58-72
10. Shevchuk, O.A. (2013). "Derzhavnyi finansovy kontrol: pytannia teorii i praktyky", p. 431.

Анотація

Шевченко І.О.

ОЦІНКА РІВНЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ

Мета. Метою дослідження є розробка методичного підходу до оцінки рівня розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм

Методика дослідження. Процедури та послідовності здійснюваних пізнавальних і перетворювальних дій, операцій та впливів на оцінку рівня розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм.

Результати. В результаті проведеного дослідження визначено, ефективність держави багато в чому залежить від того, як воно розпоряджається фінансовими і матеріальними ресурсами, які суспільство довірило йому в управління. Ось чому сучасний етап реформування державних фінансів супроводжується розвитком державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм, який дозволяє контролювати не тільки цільовий характер державних витрат, але і оцінювати їх результативність.

Наукова новизна. Розроблено методичний підхід до оцінки рівня розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм.

Практична значущість. Використання методичного підходу в роботі Державної аудиторської служби України.

Ключові слова. Державний фінансовий контроль, державний фінансовий аудит, бюджетна програма, фінансовий контроль, розвиток.

Аннотация

Шевченко И.А.

ОЦЕНКА УРОВНЯ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО ФИНАНСОВОГО АУДИТА ВЫПОЛНЕНИЯ БЮДЖЕТНЫХ ПРОГРАММ

Цель. Целью исследования является разработка методического подхода к оценке уровня развития государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ

Методика исследования. Процедуры и последовательности осуществляемых познавательных и преобразовательных действий, операций и действий на оценку уровня развития государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ.

Результаты. В результате проведенного исследования установлено, эффективность государства во многом зависит от того, как оно распоряжается финансовыми и материальными ресурсами, которые общество доверило ему в управление. Вот почему современный этап реформирования государственных финансов сопровождается развитием государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ, который позволяет контролировать не только целевой характер государственных расходов, но и оценивать их результативность.

Научная новизна. Разработан методический подход к оценке уровня развития государственного финансового аудита выполнения бюджетных программ.

Практическая значимость. Использование методического подхода в работе Государственной аудиторской службы Украины.

Ключевые слова. Государственный финансовый контроль, государственный финансовый аудит, бюджетная программа, финансовый контроль, развитие.

Annotation

Shevchenko I.O.

EVALUATION OF THE LEVEL OF DEVELOPMENT OF PUBLIC FINANCIAL AUDIT FOR THE IMPLEMENTATION OF BUDGET PROGRAMS

Purpose. The purpose of the study is to develop a methodological approach to assessing the level of development of the state financial audit of budget programs

Methodology of research. Procedures and sequencing of cognitive and transformative actions, operations and impacts on the assessment of the level of development of the state financial audit of the execution of budget programs.

Findings. As a result of the survey, it is determined that the effectiveness of the state largely depends on how it manages the financial and material resources that society entrusted to him in the management. That is why the current stage of reforming public finances is accompanied by the development of a state financial audit of budget programs, which allows to control not only the target nature of government spending, but also to assess their effectiveness.

Originality. The methodical approach to assessing the level of development of the state financial audit of budget program execution is developed.

Practical. Use of methodical approach in the work of the State Audit Office of Ukraine.

Keywords. State financial control, state financial audit, budget program, financial control, developmen